

EN RECORD DE LA PROFESSORA MARINA ZARAGOZÀ (1944-2016)*

EMILI CASANOVA
Universitat de València
emili.casanova@uv.es

Marina ha dedicat més de 35 anys a la Universitat de València, primerament des de l'Escola de Magisteri i posteriorment des del Departament de Filologia Catalana. La vaig conèixer l'any 1981 i sempre vam tindre una bona relació de companys, enfortida per la valoració i cultiu de la dialectologia i cultura popular, basada en un sentiment compartit per un valencianisme integrador i radical nascut en el poble i aplicat a la comarca, com demostra la seua tasca cultural a Silla: al Centre d'Estudis i a la revista *Algudor*, que sempre intercanviava amb les revistes de la Vall d'Albaida —encara recorde la Jornada d'estudis comarcals que va organitzar quan estàvem escampant la idea de la federació d'instituts i centres d'estudis comarcals, l'actual FIECOV—; en les Falles —la seua Falla sempre guanyava el premi del millor llibret per la seua espenta i treball—; en la coral —vaig comprovar el dia del seu funeral l'excel·lent nivell que tenia—; fent obres de teatre en valencià. En suma recuperant la memòria històrica local i fent créixer l'autoestima i consideració per les nostres coses.

La doctora Zaragoza va ser autora d'un dels llibres més importants de la cultura popular valenciana, *El cultiu de l'arròs a Silla*, fruit de la seua tesi doctoral dirigida per Manuel Sanchis Guarner, lloat per Manuel Alvar i ben aprofitat pel mestre Joan Coromines. Cultivadora i amant també de l'onomàstica, com a ciència de la terra, i rescatadora del patrimoni immaterial, ha mort sense veure complits totalment tres dels seus anhels, per als quals feia anys que anava preparant materials i incitant els estudiants: que la fonètica valenciana entrara de manera pràctica als instituts i centres per a millorar la pronúncia dels jóvens —fins i tot va proposar crear un laboratori fonètic ambulat per anar de poble en poble—; que les obres d'autors populars, com Bernat i Baldoví i els sarsueles i sarsueles d'autors valencians que tenien un gran valor lingüístico-literari, que només els avatars històrics, les grafies i una part del lèxic castellanitzat ens impedia de descobrir —n'havia editat una selecció el 2001 i preparat diverses sarsueles amb el seu mètode i l'ajuda dels alumnes per a la seua recuperació actual, com la d'Eduard

* Marina Zaragoza fou membre de la Societat Catalana de Llengua i Literatura. Aquesta nota d'Emili Casanova ha aparegut anteriorment al diari *Las Provincias*, el dijous 21-4-2016 (p. 19).

Escalante amb música de Vicent Peidro «Quintos i reganxadors: sarsuela bilingüe en dos actes i en vers»—, tingueren el reconeixement merescut; que en la literatura de tema valencià-albuferenc de Blasco Ibáñez a pesar d'estar escrita en castellà, es podia captar l'ànima i els costums valencians com en cap altra, que amb una traducció al valencià es podria comprovar millor —per això traduï entre altres l'obra *Canyes i fang*, la lectura de la qual em va colpir per la seua plenitud lingüística i on vaig entendre millor el sentiment i la vida dels valencians de l'Albufera.

Els seus estudiants la recorden com una mare preocupada per tots, «sempre accessible i afectuosa», encara que com passa a les mares sovint no era ben compresa, als quals obria el cor amb frases resumidores de la seua intenció erudito-didàctica, com: «Jo em vaig enamorar de Bernat i Baldoví i vaig començar a tocar-lo (...) i espere que no li sàpia mal perquè l'he fet xitxines».

La mort se l'ha emportada en la plenitud intel·lectual, amb il·lusió i temps per a fer i acabar el que una vida bolcada amb la seua faena diària, amb la família —estava ben pagada dels seus tres fills— i amb el poble, no li havien permés enllestir. Entre altres, volia acabar la seua edició crítica del manuscrit *Libre dels conquests de la illa de Sicília*, assistir a congressos internacionals, viatjar...

El nostre departament que l'estimava molt perquè es feia de voler, com es va demostrar en la festa del dia del seu comiat o jubilació, trobarà a faltar les seues cançons, la seua veu fina i compassada, la seua jovialitat i companyonia. La cultura popular valenciana ja no podrà aprofitar tots els estudis que volia fer a partir d'enquestes fetes fa 40 anys a gent més que centenària, com el recull del *conte del milanot*, que va arregar del seu iaio o avi i que ens havia promès posar per escrit ben prompte.

Gràcies Marina.